

DET KONGELIGE KOMMUNAL- OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Kommunal- og moderniseringsministeren

Ifølge liste

Deres ref.

Vår ref

Dato

19/3424-5

10. november 2020

Vedtak om grensejustering mellom kommunene Øyer og Lillehammer

Jeg viser til brev av 2. juli 2020 fra Fylkesmannen i Innlandet med utredning og tilrådning i saken om grensejustering mellom kommunene Øyer og Lillehammer.

Vedtak

Kommunal- og moderniseringsdepartementet vedtar at kommunegrensen mellom kommunene Øyer og Lillehammer blir justert, i tråd med forslaget fra initiativtakerne.

Det innebærer at et område på 232 dekar på vestsiden av Gudbrandsdalslågen, rett sør for brua på Granrudmoen, avgrenset mot jernbanelinja i øst, med følgende gårds- og bruksnummer: 173/7, 173/28, 173/10, 179/29, 173/13, og 173/6, overføres fra Lillehammer kommune til Øyer kommune.

Kartverket uttaler at grensene til matrikkelenhet 173/3 mot øst og sør er vist som usikre i matrikkelen, og de er registrert med dårlig nøyaktighet. I tråd med Kartverkets anbefaling må Lillehammer kommune klarlegge disse grensene før ikrafttredelse av vedtaket. Kartverket viser også til at matrikkelenhet 300/1 (deler av fylkesvei 319), deles ved forslag til ny grense.

Før vedtaket trer i kraft må Kartverket, i samråd med kommunene, avklare det tekniske grenseforløpet.

Deler av Svarverud naturreservat vil bli berørt av grensejusteringen, ved at naturreservatet blir liggende både i Øyer og Lillehammer kommuner. Det må gjøres endringer i verneforskriften, slik at forskriften forvaltes av begge kommuner. Alle heftelser vil fortsatt være gjeldende.

Den nye kommunegrensen trer i kraft fra 1. januar 2022.

Hjemmel for vedtaket er § 6 i lov om fastsetting og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingsloven).

Vedtaket kan ikke påklages

Et vedtak om grenseendring er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav c, jf. Ot.prp. nr. 41 (2000-2001) punkt 5.1. Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Bakgrunn

Fylkesmannen mottok 7. desember 2018 en søknad fra innbyggere i Lillehammer kommune om flytting av kommunegrensen mellom Øyer og Lillehammer kommune. Det fremgår av søknaden at søkerne benytter seg av kommunale tjenester som skole, barnehage, legetjenester og kulturelle tjenester i Øyer kommune. Søkerne legger også vekt på at de oppfatter seg selv som en del av Øyer kommune, og at de ønsker å ha demokratisk påvirkning i den kommunen der de benytter tjenester, både gjennom valg og politisk aktivitet. Søknaden var underskrevet av fem av seks husstander i det aktuelle området. Den siste grunneieren har gitt samtykke til søknaden. Initiativtakerne ønsker at kommunegrensen flyttes ca. 200 meter sørover, slik at området de bor i, skal tilhøre Øyer kommune. Det er 15 innbyggere som omfattes av initiativet, ifølge fylkesmannen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet ga 10. oktober 2019 i oppdrag til Fylkesmannen i Innlandet å gjennomføre en utredning av grensejustering mellom Øyer og Lillehammer kommuner, med bakgrunn i søknad fra innbyggere i Øyer kommune.

Uttalelser fra kommunene

I sitt vedtak 18. juni 2020 uttaler Øyer kommune at de støtter initiativtakerne, og mener at de berørte eiendommene er naturlig tilknyttet til Øyer. Øyer kommune mener at dagens grense er uhensiktsmessig ut fra både infrastruktur og tjenestetilbud. Øyer kommune støtter en grensejustering, da kommunen mener det er viktig at beboere med en naturlig tilknytning til kommunen, kan få mulighet til demokratisk påvirkning i den kommunen de benytter tjenester.

Lillehammer kommune går imot forslaget til grensejustering. Lillehammer kommune viser i sin redegjørelse og i kommunestyrets vedtak 18. juni 2020, blant annet til at det er etablert en rekke interkommunale samarbeid, og at kommunen har lagt til rette for at barn kan få skole- og barnehageplass i andre kommuner. Lillehammer mener at en eventuell grensejustering kan skape presedens for andre. Lillehammer kommune mener det bør være en høy terskel for statlige myndigheter for å gripe inn i det kommunale selvstyret og vedta grensejustering mot kommunens vilje, særlig når dette ikke inngår som ledd i en kommunesammenslåing.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen tilrår etter en helhetsvurdering at grensen endres i tråd med forslaget som er skissert i utredningen. Fylkesmannen legger vekt på at saken berører få innbyggere, og at konsekvensene av en grensejustering vurderes som oversiktlig og relativt liten for kommunene.

Fylkesmannen vektlegger videre at alle berørte innbyggere står bak søknaden, og støtter disse i at dagens grense ikke er hensiktsmessig ut fra dagens samhandlingsmønster og bruk av tjenester. Fylkesmannen ser at dagens tjenestetilbud og samarbeidsavtaler som følge av disse, krever ekstra oppfølging fra søkeres side for å sikre videreføring, rett oppfølging og at koordinering av tilbudene blir ivaretatt. Fylkesmannen legger også vekt på at søkerne opplever at de ikke har demokratisk påvirkning i den kommunen de benytter tjenester. Etter fylkesmannens vurdering er det mer naturlig å se det aktuelle området i sammenheng med boligfelt nordover i Øyer kommune, enn nærliggende næringsområder sørover. Fylkesmannen støtter imidlertid begge kommunenes vurdering av at gode tjenestetilbud også vil bli ivaretatt med uendret grense, gjennom samarbeid mellom kommunene.

Fylkesmannen påpeker at økonomi ikke er trukket fram som et tungtveiende argument mot grensejustering fra kommunenes side. Fylkesmannen vurderer det også slik at de økonomiske konsekvensene ved eventuell grensejustering, vil være innenfor det som er forventet løst gjennom regler for økonomisk oppgjør.

Fylkesmannen mener at den beste løsningen for en uhensiktsmessig grense i området ville vært en kommunesammenslåing, i tråd med tidligere tilrådning om kommunestruktur.

Rettslig utgangspunkt

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har myndighet til å fastsette og endre kommune- og fylkesgrenser. Dette er hjemlet i inndelingsloven § 6 første punktum (lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring). En grensejustering innebærer at et område blir flyttet fra en kommune til en annen, eller fra et fylke til et annet, jf. inndelingsloven § 3, 3. ledd. Det er Kongen som gjør vedtak om grensejustering, jf. § 6, og denne myndigheten er delegert til departementet. Det følger av inndelingsloven § 8 at blant annet innbyggere i kommunene saken gjelder, kan søke om at det settes i gang utredning av grensejustering.

Departementet bygger sin avgjørelse på en helhetlig vurdering av alle relevante momenter. Inndelingsloven § 6 inneholder ingen nærmere kriterier eller vilkår for departementets vurdering. § 1 angir lovens formål og gir overordnede rammer for departementets skjønn, jf. Ot. prp. nr. 41 (2000–2001) s. 55. Etter inndelingsloven § 1 skal kommuneinndelingen skje *"innanfor ramma av det nasjonale fellesskap"*, *"sikre eit funksjonsdyktig lokalt folkestyre og ei effektiv lokalforvaltning"* og *"skape formålstenlege einingar som kan gi innbyggjarane og næringslivet tilfredstillande tenester og forvaltning"*. Videre framgår det at loven skal *"byggje på prinsippet om lokal medverknad og initiativrett til grenseendringar"*. Departementet har rom for et vidt skjønn i vurderingen av om grensene skal endres eller ikke.

Inndelingsloven sier ingenting om hvor stor vekt en skal legge på de ulike momentene i en grensejusteringssak. I stedet må den som er ansvarlig for utredningen, avgjøre hva som er "nødvendig" i hver enkelt sak. Se inndelingslovens rundskriv, nr. H-10-/15 punkt 2.4.2. Forarbeidene til loven peker på at det i grensejusteringssaker kan være aktuelt å hente inn opplysninger om for eksempel demografiske utviklingstrekk, pendling, næringsstruktur, arealbruk, inntekts- og utgiftsstruktur og det kommunale tjenestetilbudet.

Departementets vurdering

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har vurdert fylkesmannens tilrådning og avholdt møter med begge kommunene. Departementet mener utredningen til Fylkesmannen er i tråd med reglene i inndelingsloven om saksforberedelser i kapittel III.

Grensejusteringer bør først og fremst være et redskap for å tilpasse kommunegrenser til eksisterende samhandlingsmønstre og innbyggernes bruk av kommunale tjenester.

Konsekvenser for innbyggerne

Denne saken gjelder et fåtall innbyggere som bruker flere tjenester i Øyer kommune, selv om de i dag er bosatt i Lillehammer kommune. Lillehammer kjøper både barnehage- og skoleplasser til disse innbyggerne. Ny infrastruktur på 90-tallet (bru over elva) medførte at veien til handelssentrum og kommunale tjenester i Øyer kommune ble lettere tilgjengelig for beboerne i området. Konsekvensen er at innbyggerne opplever at kommunegrensen slik den er i dag, ikke lenger er hensiktsmessig. Fordi innbyggerne bruker tjenester i Øyer, og føler seg mer tilknyttet Øyer enn Lillehammer, ønsker de også demokratisk påvirkning, blant annet gjennom valg.

Departementet mener at bruken av tjenester på tvers av kommunegrensene tydeliggjør at nåværende kommunegrense ikke er hensiktsmessig. Departementet har også forståelse for at innbyggerne ønsker å påvirke i Øyer kommune gjennom valg og annen politisk aktivitet, da de bruker sentrale tjenester i Øyer og har dette som lokalsamfunn.

Konsekvenser for Øyer kommune

En grensejustering medfører få konsekvenser for Øyer kommune, utover at de får nye innbyggere.

Konsekvenser for Lillehammer kommune

Lillehammer kommune mener en eventuell grensejustering vil kunne skape presedens for andre grenseområder, og nevner i dialog med departementet spesielt mulige skolenedleggelse i nabokommunene som grunnlag for andre mulige grensejusteringsinitiativ.

Departementet påpeker at alle initiativ må behandles for seg og vurderes ut fra den enkelte situasjon. Departementet mener det ikke er grunnlag for å legge vekt på argumentet om presedensvirkning ved avgjørelse av denne saken. Eventuelle nye initiativ om grensejustering vil måtte gis en tilsvarende individuell vurdering. Når det gjelder mulige

skolenedleggelse som grunnlag for grensejustering, fremgår det for øvrig av rundskriv til inndelingsloven (H-10/15 Oppdatert mars 2017) pkt. 3.3.3 at initiativ til grensejusteringer med bakgrunn i strid om skolenedlegging vanligvis bør avslås av fylkesmannen, dersom det ikke er andre vesentlige argumenter for en grenseendring.

Departementets helhetlige vurdering

Departementet har i denne saken lagt avgjørende vekt på innbyggernes demokratiske rettigheter, det vil si muligheten innbyggerne har til å kunne påvirke beslutningene i den kommunen de mottar kommunale tjenester fra. Selv om det i dag er på plass avtaler mellom kommunene som gir innbyggerne skole og barnehage i Øyer, mener departementet at den langvarige praksisen på dette området viser at dagens kommunegrense ikke er formålstjenlig for de berørte innbyggerne.

Konsekvenser av vedtak

Ved grensejustering skal det gjennomføres et økonomisk oppgjør mellom kommunene, jf. inndelingsloven § 18 og øvrige regler i lovens kap. V. Se også rundskriv til inndelingsloven.

Dette vedtaket går i kopi til Innlandet fylkeskommune, Skattedirektoratet, Statens kartverk, Statistisk sentralbyrå, Klima- og miljødepartementet (for endring av verneforskrift), samt til Justisdepartementet og Barne- og familiedepartementet for oppfølging og informasjon til etater det angår (f.eks. Politidirektorat og bispedømme). Vedtaket kunngjøres i Norsk Lovtidend.

Departementet ber Fylkesmannen i Innlandet om å informere initiativtakerne om vedtaket.

Med hilsen

Nikolai Astrup

Kopi

Barne- og familiedepartementet
Innlandet fylkeskommune
Justis- og beredskapsdepartementet
Kartverket
Klima- og miljødepartementet

KOPPI

Adresseliste

Fylkesmannen i Innlandet	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Lillehammer kommune	Postboks 986	2626	LILLEHAMMER
Øyer kommune	Kongsvegen 325	2636	ØYER

KOPPI